HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דקניא. דיין אין טעון מלח: וקפריך הש"ס **מני.** הך ברייתא: **קשיא קטרת.** דהא (ג) רבינו לעיל (דף כ.) כל שאחריהם באין לו חובה וקטרת נמי דבעי עניה בעי מלח ולקמן [ע"ב] נמי אמרינן בראשו של מזבח ששם מולחין הקטרת והקומץ: **הפרש.** מנחתך: **עניה אין מקבלין טומאה.** ואע"ג דעני מערבה מקבלין טומאה כדאמרינן בפרק שני דפסחים (לה.) **והכשר** [ויקרא ז] לרבות עניה ולבונה ההיא מדרבנן הוא משום מיצת הקדש וקרא אסמכתא בעלמא דהא עניה בעלמא לא מקבלי טומאה: **דם שבשלו.** בין דמולין בין דקדשים ואכלו אינו עובר עליו דהא לא מייחב תורה אלא על הדם הראוי לכפרה ודם קדשים משבישלו לא חזי למילתיה ונפק מתורת דם [ד] ומליה הרי הוא כרותה: **מהו דתימא מישדא כה משהו** [טז] **למזרק בעלמא.** ומשום ההוא משהו לא נפיק מתורת דם: **הקפה.** כמו (שמות טו) קפאו [ג] (תהומות טז): [ה]**(קפה כאור).** ואכלו חייב משום דם לו חלב: **בחמה.** הדרא לכמות שהיה גלולה לכך חייב: **דם שקרש.** קא סלקא דעתך ואפילו דמולין: **כאן בחטאות הפיליגות.** הא דתקני הקפה אם הדם בחמה ואכלו חייב והוא הדין לשל חולין הואיל ולאו לכפרה בקדשים: והא דאמר זעירי אינו עובר עליו **בחטאות הפנימיות.** כגון פרים ושעירים הנשרפים וטעמא מפרש לקמן: **הלכך.** יז] דאמרת אמרינן הואיל וכנגדו ראוי: **דם חמור.** אע"פ שאינו ראוי לקרבן ואיכא למימר דלא חייבה [יח] תורה כרת אלא על דם הראוי לקרבן אלא אפילו חמור [ט]אין[מ] קרבן בטמאין אפילו הכי חייב: **חולין.** לענין טבילה: **סריך.** שמתחיל להתייבש ולהדבק קלת חולין: [ו]**לא סריך.** יט] שכשחולין בו אינבע נמשך והולך חוט ממנו [ז] (ופוסקים הדם): **הבוזהו.** מפרש לקמן: **מי מלח.** כ] מורים: **שאינה שובבת.** שמלויה בקיץ ובחורף[ע] ומלח סדומית **בא**] היום משליכה לאגפה: **איסתרוקנית.** מן הקרקע נעשית וכילי אדם: **מכל** [פ] **שהוא.** בין סדומית בין אסתרוקנית [צ]: **מכל מקום.** ואפילו מחוץ לארץ: סדומית דקה אסתרוקנית גסה: [ק] **יכול יהבוננו.** יתן מלח הרבה כתבן בטיט: **בכנין.** מלח הרבה שורה על שורה: **נוחנה טעם** [ר] [כגיגה]. בחלב: **הקריב בשבת ובטומאה.** אם קרבן ליבור הוא ואשמועינן דמליחתן עבודה היא ודמי שבת וטומאה כשאר עבודות וכן

אפיק עצים ועייל נסכים. ונמעטו נסכים במה מנחה מיוחדת כו' ודם מועל מנחתך ומ"ת אימא אפיכא וי"ל דלא שייך לומר אפיכא כלל דהא כדי שלא נאמר (משום) לד של מתיר הוא דאיצטריכא למיכתב מעל מנחתך למעוטי דם דמתרבי מההוא לד ואילו נסכים ממעטי מיניה:

יצאו עצים שאין מקבלין טומאה. פי' בקונטרס דהא דאמר בפ' כל שעה (פסחים דף לה.) והכשר לרבות עניה ולבונה אסמכתא בעלמא ואי אפשר לומר כן דבהדיא אמרינן בפ' שני דחולין (דף לו.): דמיצת הקדש דאוריימתא מהכיא קרא דוהכשר וכן מוכח בפ' כל הפסולין (זבחים דף לד.) גבי אוכל בשר לפני זריקת דמה דאמרינן אבל טומאת בשר דברי הכל לוקה דאמר מר והכשר לרבות עניה ולבונה כו' והאי דקרי ליה בפרק בית שמאי (שם דף מו.): פסולא בעלמא לאו מדרבנן קאמר אלא מדאוריימתא ופסולא בעלמא קאמר דלית ליה מלקות ועוד דהיא גופא משמע לרבנן הוי לאוריימתא דלר' כב] ישמעאל דאמר פסולא בעלמא והיא דקרי לה מעלה בפ' כל שעה (פסחים דף לה.) הכי נמי קאמר גבי מעלות הערב שמש אוכל במרומה דנפקא לן מקרא בפרק הערל (יבמות דף עד.): אלמא מעלה דאוריימתא קאמר והא דקאמר הכא יאלו עניה שאין מקבלין טומאה בעלי כג] ד) עניה קאמר ולא בעלי המערכה ומ"מ מנין לנו לרבות עניה לטומאה מוהכשר מאחר דיש להו פדיון מן התורה אפילו בתר דשפיכה לגיזרי כדמשמע ברים המנחות והנסכים (לקמן קא.) ה) לרבנן דפליגי עליה דרבי לרבי ולאי ימא דמשיב להו קרבן גמור וי"ל דהכיא דמרבי עניה בכל מקום היינו לרבי וקא קשיא מאחר דחייבים על העניה משום טומאה אמאי לא תני להו בפרק שני דמעילה (דף י.) דתנן הקומץ והלבונה והקטורת כולם הוכשרו ליפסל בטבול יום וחייבין עליהם משום נותר וטומא ופיגול אין בהם וי"ל דין לרבי דין לרבנן לא מצי תני דלרבנן לא מיחייב אעניה ולרבי יש בעניה משום פיגול לאחר שנקמלו ככל דבר שיש לו מתירין לאחר זריקת הדם כאיברי עולה שדם מתירן ו) [**כאן** בחטאות החיצונות וכאן בחטאות הפנימיות. פרש"י

דבחטאות הפנימיות אינו עובר עליו וטעמא כמו שמפרש לקמן ולא נהירא דמ"כ בחטאות הפנימיות נמי. משמע לפי שיטת רש"י שאם בשלו לגול הואיל ולאו לטבילה והזאה יהא חייב עליה אם יאכלנו ואין הסוגיא מוכיח הכי דאמרינן לעיל כיון דמליחה נפיק ליה מתורת דם ולא יתחייב עליו ועוד דרבא דידיה אמר אפילו בחטאות הפנימיות ואכלו חייב משום דם ולא נהירא דרבא לית ליה דזעירי ולעיל קאמר יתיב רבא וקאמר להא שמעתא משמע דסבירא לרבא דזעירי לכן נ"ל דבזעירי (היינו בבשלו בחור) כ"ע לא פליגי אינו עובר עליו והא דמחלק הכא בין חטאות הפנימיות לחיצוניות קאי אקפאו בחמה]: **דם שבישלו אינו עובר עליו** כד]. (והיינו) הא דתנן בפ' כל הבשר (חולין דף קט. ושם) אלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו כ) בה] [דמיירי אחר בישולו] מדמייתי הכי תרי מילי בהדי הדדי דם שבישלו ודם שמלחו משמע דתרוייהו חד טעמא כדפי' בקונטרס דמליחה כרותה דלא חייבה תורה אלא דבר הראוי לכפרה וכיון דבישלו או מלחו נפקא ליה מתורת דם ומשמע הכא דקדשים היינו דאין נאכלין מחמת מלחן דהאי דמליחה כרותה היינו דאין נאכל מחמת מלחו אלא דבר זעירי דם שמלחו וכו' ונסמוך אמרינן וכן לקדירה לפיכך מדקדק ר"ת מכאן דמליחה לקדירה באין נאכל מחמת מלחו סגי ולא כמו שמפרשים כמו שאדם מולח להגניע וכמליח לגורך עיבוד או כדבעי ליה לאורחא ובפרק כל הבשר (גס זה שם) ג) פירשתי גבי אינו נאכל מחמת מלחו: **יתן** בו טעם בבינה. היינו דלא חזי לאכילה בלא הדחה כמו שהבינה מתקנת האדם: **וכן** לקדירה גרסי'. ובספר רבינו גרשם כתוב [וכן לגלי וכן פי' רבינו חננאל בפ"ק דחולין (דף יד.) גבי אסורה ד) בהגאה ליומא: בלשכת

מסורת הש"ס

ב) זבחים מו:. ג) חולין קכ. ד) [עי' מזר' פסחים כד: ד"ה פרטו וכו'], ד) רש"ל מ"ז. ה) דאמר רבה אמר. ל"ק. ו) ל"ל בחטאות החיצונות ואכלו חייב. ל"ק. ז) וכבה. ל"ק. ח) [בפת קב: זבחים לה. פסחים סה: תוספתא דמקוואות פ"ז, ט) [פי' שנעשית בשבת בכתחל חו מלח קדומית שהיס מוציא גלים בכל יום ונעשה מלח אסתרוקנית מן אחר שנעשה ע"י בני אדם עדיך ערך בן ג' מ"ש קדומית מלח חזק שאינו מתפקד ומתבטל לגלגר אסתרוקנית שמתבטל לגלגר כו' ע"ש בערוך], י) [גירסת הערוך עדיך בן ג' תבונה לגומר כל דהו מלח עד כדי לתכין שיש בו טעם מלח], כ) [עי' תוס' חולין יד. ד"ה וכפבן וכו' ומגמגמות גרסינן אמר רבה וכן לקדרה ול"ג וכן לגלי ע"ש ועי' תוס' שם קיב. ד"ה ר"מ מיהו בתוס' פסחים עד. ד"ה הא מוציאתא כו' כתבו אמר אביי], ל) ל"ל הוקרבו והכ"ל, מ) ולאו. ל"ק. נ) [עי' רש"ש], ס) ונפסק. ל"ק, ע) ובתוכף הס"ל אמ"כ מ"ש מלח. ל"ק, פ) כל. ל"ק, צ) איסתרוקנית קדומית דקה אמ"כ ד"ה מ"מ כו' לאלרן הס"ל אמ"כ ד"ה מקריב בשבת כו' עבודות הס"ל אמ"כ ד"ה יכול כו' בטיט הס"ל אמ"כ ד"ה כבינה נותנת טעם בחדם והס"ל אמ"כ ד"ה ר"ל, ק) רש"ל. ר) דעלמא. ל"ק, ש) [קא. וע"ש תוס' ד"ה אע"ג], ת) [ועי' תוס' מגיגה כג: סד"ה והא דרבנן], א) עי' רש"ל, ב) עניו הס"ל אמ"כ ד"ה דם שלמלח אינו עובר עליו מדמייתי כו'. ל"ק, ג) פי' רש"י גבי אין נאכל מחמת מלחו ושיטיו דלא לאו מחמת מלחו הדחה הס"ל אמ"כ ד"ה יתן בו טעם כבינה כו' שהבינה מתקנת האדם הס"ל. ל"ק, ד) ל"ל בחלבה.

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּמָּהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ד ל

2. וְכָל קָרְבַּן מִנְחָתֶךָ בַּמֶּלַח תִּמְלָח וְלֹא תַשְׁבִּית מֶלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתֶךָ עַל כָּל קָרְבָּנֶךָ תַּקְרִיב מֶלַח: ויקרא ב יג

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ליה לעמא כאן כל כ"ל ותיכם ולאי נמתק: (ב) רש"י ד"ה קניא וכו' דהא רבנן לעיל אמרי כל שאמרים: (ג) ד"ה הקפה וכו' תהומות הס"ל אמ"כ ד"ה מ"ש דהקפה באור ואכלו אינו חייב: (ד) ד"ה לא סריך שכשחולין וכו' **לחדם** הס"ל: (ה) ד"ה מקריב אפילו בשבת ס"ל קודם ד"ה יכול יתבוננו:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה דם חמור וכו' דאין קרבן בטמאין. נראה להליא דלאו דוקא נקרב דהא בלא נקרב הוי נמי הך חידוש דלפ לחין קרבן בטומאים ובולאי הכי הוא דאם בלא נקרב פטור דחייב בטומאים דם וטוי כדם בהמה דעלמא מה"מ לא לחייב בקרוב דמ"ש מנהמת חולין דחייב בקרוב אמנם תמוה לי דא"כ מאי חידש ר"ש הא ריש פרק דם שחיטה דבין טמאים בין טהורים חייבים על דמו:

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ה מהל' איסורי מזבח הל' יא:

טז ב מיי' פ"ו מהל' מעה"ק הלכה ד:

ג [מיי' פ"ו מהלכות מאכלות אסורות הלכה ו ועי' מ"מ ולח"מ]:

יז ד מיי' פי"ל מ' שם הלכה יא:

יח ה מיי' פ"ב מהל' מקוואות הל' ב: [עוש"ע י"ד סימן קלח סעיף עון]:

יט ו מיי' פ"ב מהל' איסורי מזבח הל' יא:

כ ז מיי' פ"ו מהלכות מאכלות אסורות הל' י עוש"ע י"ד סימן סט סעיף ד:

מוסף רש"י

אברים שצלאן והעלן אין בהם משום לריח ניחוח. דסיון דלגלן תמילה חוץ למערכה תו לא מקקי ריחא (זבחים מו:). **הקפה.** הקריסו ע"י אפור (חולין קכ.).

שיטה מקובצת

ג) שהקפהו בחמה באור לא הדר בחמה הדר. לאו דוקא דלאו בחכי תליא מלתא אלא כלומר באור לא חזיא למילתא בחמה (לא) חזיא למילתא: ד) בחטאות החיצוניות תיבת החיצונות השני נמחק: ו) דאמר רבא אמר רב חסדא: ז) בחטאות החיצונות ואכלו: ח) רחמנא דבר לקיחה תיבת והאי ליתא שם: ו) דם חמור שקרש כו'. משום דבוחא דחמור נקיט לה דאע"ג דאין הראוי לקרבן לפי שאין קרבן בטמאים אע"פ חייב עליו [כך פ"ה] ולא נהיא שהרי איכא קראי בפ' דם שחיטה לרבות דם חיה דהם בחמה טמאה לחייב עליו כרת לכך נראה לפרש הכא הבהבתא משום דקרש דסד"א דהא דקרש חייב ה"מ בדם דטהורה שכנגדו ראוי לחטאות החיצונות אבל דם חמור שקרש דאין דם בחמה טמאה דאיה אפילו צלול לחטאות החיצונות אימא לא יתחייב עליו בקרוש קמ"ל דאפ"ה חייב הואיל דשכנגדו בטהורה ראוי בחטאות החיצונות: ז) חוצץ פ"ה לענין טבילה וה"ה"נ לענין נטילת ידים דכל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ לנטילת ידים כדאיתא בפ' כל הבשר: ח) סדומית. עיין בערך בן ב' מלח סדומית אינו שובת קיץ וחורף שהיום משליכו לאגפיה: ט) ואפילו בשבת. עיין בשו"ת מהר"ם סימן ח: י) יכול יתבננו ס"א יתבננו: יא) אי הכי יתבננו ס"א יתבלנו: יב) יבננו: יג) יכול תבונהו ס"א יבונהו: יד) דם הס"ד ומה"ד דם שמלחו אינו עובר עליו דמליח הרי: טו) מישדא משהו. מלח בעלמא למצוה: טז) התוספות דהקפהו באור ואכלו חייב והד"א: יז) הילכך כיון דאמרת: יח) חייבה התורה כרת כו' דראוי לקרבן ואפילו קרש חייב עליו אם אכלו הואיל וכנגדו ראוי היה (לא מבעיא דדהי חייב עליו) האיל ובהורה היא ויש בטהורים הראוים לקרבן אלא: יט) סריך. שכשטובלין בו אצבע: כ) מלח של מורים: כא) סדומית שהיס משליכה לאגפיה: כב) דלר' שמעון הוא דאמר: כג) בעצי חולין ותיבת עצים נמחק: כד) עליו. נ"א והיינו. עיין שם בתוס' (דף ק"ט ע"א): כה) אינו עובר עליו דם שמלחו אינו עובר עליו ותיבות דמיירי אחר בישולו ל"ש:

אפיק עצים ועייל נסכים. דאבל היין והדם והעצים והקטרת אין טעונין מלח מני אי רבי קשיא עצים אי רבנן קשיא קטרת האי תנא הוא דתניא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר מה הפרט מפורש דבר שמקבל טומאה ועולה לאשים וישנו על מזבח החיצון אף כל דבר המקבל טומאה ועולה לאשים וישנו על מזבח החיצון יצאו עצים שאין מקבלין טומאה יצאו דם ויין שאין עולים לאשים יצאה קטרת שאינה על מזבח החיצון אלא מעמא דמעטיה קרא לדם הא לאו הכי הוה אמינא דם ליבעי מלח כיון דמלחיה נפיק ליה מתורת דם דאמר זעירי א"ר חנינא דם שבישלו אינו עובר עליו ורב יהודה אמר זעירי דם שמלחו אינו עובר עליו [ו]ורב יהודה דידיה אמר [ב]אברים שצלאן והעלן אין בהם משום לריח ניחוח מהו דתימא מישדא בה משהו למצוה בעלמא קמ"ל: גופא אמר זעירי א"ר חנינא [ג]דם שבישלו אינו עובר עליו יתיב רבא וקא אמר לה להא שמעתא איתיביה אביי [ד]הקפה את הדם ואכלו או [ה]שהמחה את החלב וגמעו חייב לא קשיא כאן שהקפה באור כאן [ו] שהקפה בחמה באור לא הדר בחמה הדר בחמה נמי לימא הואיל ואידחי אידחי דהא בעא מיניה רבי מני מר' יוחנן דם שקרש ואכלו מהו אמר ליה הואיל ונדחה ידחה אישתיק אמר ליה דלמא [ו] ודאי כאן בחטאות החיצוניות [ז] (החיצונות) כאן בחטאות הפנימיות אמר אדכרתן מילתא דאמר [ג] [ח]רב חסדא דם שקרש [ט]בחטאות [ד] ואכלו חייב [1]ולקח ונתן אמר רחמנא [ו] [והאי] בר לקיחה ונתינה הוא בחטאות הפנימיות ואכלו פטור וטבל והזה אמר רחמנא והאי לאו בר טבילה והזאה הוא [י]ורבא דידיה אמר אפילו בחטאות הפנימיות ואכלו חייב הואיל וכנגדו ראוי בחטאות החיצונות אמר רב פפא הלכך [ו] דם חמור שקרש ואכלו חייב הואיל וכנגדו ראוי בחטאות החיצונות אמר רב גידל אמר זעירי דם בין לח בין יבש [ו] חוצץ מיתיבי [ט]הדם והדיו והדבש והחלב יבשין חוצצין לחין אינן חוצצין לא קשיא הא דסריך הא דלא סריך: תמלח למאי אתא לכדתניא במלח יכול תבונהו ת"ל תמלח אי תמלח יכול במי מלח ת"ל במלח [2]ולא תשבית מלח הבא מלח [כ]שאינה שובתת ואיזו זו מלח סדומית ומנין שאם לא מצא מלח [כא] סדומית שמביא מלח איסתרוקנית ת"ל תקריב תקריב כל שהוא תקריב מכל מקום תקריב [כב] ואפילו בשבת תקריב ואפילו בטומאה אמר רבה בר עולא הכי קאמר יכול [י] יתבוננו כתבן בטיט אמר ליה אביי אי הכי [יא] יתבוננו מיבעי ליה אלא אמר אביי יכול יעשנו כבנין אמר ליה רבא אי הכי [יב] יבננו מיבעי ליה אלא אמר רבא יכול [יג] תבונהו מאי תבונהו אמר רב אשי יכול יתן בו טעם [יד]כבינה תלמוד לומר תמלח כיצד הוא [טו]עושה מביא האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו אמר [טז]אביי [יז]וכן לקדירה תנו

מקרבן בחמה: **דם שבישלו אינו עובר עליו** [כד]. (והיינו) הא דתנן בפ' כל הבשר (חולין דף קט. ושם) אלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו [כה] [דמיירי אחר בישולו] מדמייתי הכי תרי מילי בהדי הדדי דם שבישלו ודם שמלחו משמע דתרוייהו חד טעמא כדפי' בקונטרס דמליחה כרותה דלא חייבה תורה אלא דבר הראוי לכפרה וכיון דבישלו או מלחו נפקא ליה מתורת דם ומשמע הכא דקדשים היינו דאין נאכלין מחמת מלחן דהאי דמליחה כרותה היינו דאין נאכל מחמת מלחו אלא דבר זעירי דם שמלחו וכו' ונסמוך אמרינן וכן לקדירה לפיכך מדקדק ר"ת מכאן דמליחה לקדירה באין נאכל מחמת מלחו סגי ולא כמו שמפרשים כמו שאדם מולח להגניע וכמליח לגורך עיבוד או כדבעי ליה לאורחא ובפרק כל הבשר (גס זה שם) ג) פירשתי גבי אינו נאכל מחמת מלחו: **יתן** בו טעם כבינה. היינו דלא חזי לאכילה בלא הדחה כמו שהבינה מתקנת האדם: **וכן** לקדירה גרסי' [וכן לגלי וכן פי' רבינו חננאל בפ"ק דחולין (דף יד.) גבי אסורה ד) בהגאה ליומא:

בלשכת